

Laboratorium voor pathologie AZ Delta

LABORATORIUMGIDS

Versie KHB.0504.5, V 3

H:\LABORATORIUMGIDS_versie 18-06-2018.docx

1 van 27

1.	Inleiding en algemene info	3
2.	Vestiging.....	3
3.	Artsen	3
4.	Bereikbaarheid en beschikbaarheid	4
5.	Onderzoeken verricht door het Laboratorium voor Pathologie.....	5
	5.1 Histologische onderzoeken	5
	5.2 Cytologische onderzoeken	5
	5.3 Moleculaire onderzoeken (Laboratorium voor Moleculaire Diagnostiek, AZ Delta, onder BELAC accreditatie, certificaatnummer 382-MED)	5
	5.4 onderzoeken in onderaanneming	6
	5.5 Klinische autopsies	6
6.	Aanvraagformulieren	7
	6.1 Types aanvraagformulieren.....	7
	6.2 Conformiteitsvereisten / invullen van het aanvraagformulier.....	8
7.	Richtlijnen voor de behandeling van stalen / monsters	9
	7.1 Afnamemateriaal en recipiënten	9
	7.2. Veiligheidsinstructies fixatieven.....	10
	7.3. Algemene modaliteiten (identificatie/fixatie/afgifte).....	11
	7.4 Bijzondere behandeling histologisch materiaal	12
	7.5 Bijzondere behandeling van cytologisch materiaal.....	13
	7.6 instructies voor lymfeklieren en weefsels verdacht voor lymfomen en sarcomen	15
	7.7 instructies voor mutatie-analyse bij vaste tumoren	16
	7.8 instructies voor detectie van HER-2-genamplificatie	17
8.	Aanvraag tot bijkomende onderzoeken.....	18
9.	Monsterverzameling en transport	18
	9.1 Interne monsters	18
	9.2 Externe monsters	23
10.	Rapportering.....	24
11.	Doorlooptijd (TAT = Turn Around Time).....	24
12.	Uitbesteding van diensten	26
13.	Klachtenprocedure.....	27

1. Inleiding en algemene info

Het Laboratorium voor Pathologie voert verschillende onderzoeken uit. Deze gids biedt een overzicht van de diverse onderzoeken en geeft richtlijnen voor de aanvragende arts over het invullen van het aanvraagformulier, de wijze van staalafname en de bewaar- en transportcondities van de monsters. Deze gids werd opgesteld conform (kapitels 5.4.3 en 5.4.4 van de ISO 15189 norm (editie 2012) en het KB betreffende de erkenning van de laboratoria voor pathologische anatomie gepubliceerd op 13-02-2012) en hoofdstuk 5.4 van het kwaliteitshandboek van het Laboratorium voor Pathologie en wordt ter beschikking gesteld via het intranet en internet.

Er is een afzonderlijke versie van de laboratoriumgids beschikbaar voor St. Andriesziekenhuis Tiel. Deze bevat alle relevante informatie voor het St. Andriesziekenhuis.

2. Vestiging

Het laboratorium voor pathologie is gelegen op het gelijkvloers van de campus Westlaan van het AZ Delta Roeselare – Menen vzw.

Westlaan 123
8800 Roeselare

Er is een vriescoupefaciliteit in de campus Torhout.

Derde verdieping
Sint-Rembertlaan 21
8820 TORHOUT
Telefoon 050/23.25.37

Er is een vriescoupefaciliteit in het St. Andriesziekenhuis Tiel.

Vriescoupefaciliteit: labo pathologie Tiel (route 77)

Bruggestraat 84
8700 TIELT
Telefoon 051/42.51.26

3. Artsen

Dr. Francesca Dedeurwaerdere
Dr. Edwin Steenkiste
Dr. Veerle Mertens
Dr. Stephanie Verschuere
Dr. Annemie Leemans
Dr. Julie Lemahieu

4. Bereikbaarheid en beschikbaarheid

Laboratorium voor Pathologie AZ Delta
Westlaan 123 (gelijkvloers)
8800 Roeselare

Het Laboratorium voor Pathologie is dagelijks open van 6.30 u tot 17.00 u.
Openingstijden secretariaat: 8.00 u tot 17.00 u.

Secretariaat	051/23.77.32 pathlabo@azdelta.be
Fax	051/23.79.40
Hoofdlaborant/kwaliteitsverantwoordelijke:	Conny Van Keirsbulck 051/23.80.95 conny.vankeirsbulck@azdelta.be
Laboratoriummedewerker	051/23.77.32

Er is een vriescoupefaciliteit in de campus Torhout.
Derde verdieping
Sint-Rembertlaan 21
8820 TORHOUT
Telefoon 050/23.25.37

Er is een vriescoupefaciliteit in het St. Andriesziekenhuis Tielt.
Vriescoupefaciliteit: labo pathologie Tielt (route 77)
Bruggestraat 84
8700 TIELT
Telefoon 051/42.51.26

Pathologen:

Dr. F. Dedeurwaerdere	051/23.77.34	franceska.dedeurwaerdere@azdelta.be
Dr. E. Steenkiste	051/23.77.67	edwin.steenkiste@azdelta.be
Dr. V. Mertens	051/23.77.37	veerle.mertens@azdelta.be
Dr. S. Verschuere	051/23.80.72	stephanie.verschuere@azdelta.be
Dr. A. Leemans	051/23.73.43	anne-marie.leemans@azdelta.be
Dr. J. Lemahieu	051/23.73.44	julie.lemahieu@azdelta.be

Tijdens de week buiten de openingsuren en in het weekend kan voor dringende zaken zoals vriescoupes en autopsies, steeds een anatomopatholoog worden bereikt via de 051 23.81.11 (onthaal Westlaan). De anatomopatholoog van wacht is ook terug te vinden via e-wacht op intranet.

5. Onderzoeken verricht door het Laboratorium voor Pathologie

Het laboratorium voor pathologie verricht volgende onderzoeken voor geneesheer-specialisten en huisartsen.

5.1 Histologische onderzoeken

Histopathologisch onderzoek op paraffinecoupes
 Histopathologisch onderzoek op vriescoupes
 Histochemisch onderzoek
 Immuunhistochemisch onderzoek op paraffinecoupes
 Immuunfluorescentie op huid- en nierbiopsies
 In situ hybridisatie EBV (EBV-EBER ISH) en HPV.

5.2 Cytologische onderzoeken

Cytopathologisch onderzoek van vochten, punctievochten, brushings en fijne naald aspiratie materiaal (FNAC).
 Immuuncytochemisch onderzoek
 Diagnostische cytologie en screeningscytologie van cervico-vaginaal materiaal (dunnelaag cytologie)

5.3 Moleculaire onderzoeken (Laboratorium voor Moleculaire Diagnostiek, AZ Delta, onder BELAC accreditatie, certificaatnummer 382-MED)

HPV detectie voor 14 types high risk HPV DNA
 Mutatie-analyses dmv Next Generation Sequencing:

LONG

EGFR	KRAS	BRAF	ERBB2
ALK	ROS1	RET	MET
CDKN2A	PIK3CA	DDR2	TP53

COLON

BRAF	KRAS	NRAS	PIK3CA
TP53			

MELANOOM

BRAF	NRAS	KIT
------	------	-----

GIST

KIT	PDGFRA	BRAF
-----	--------	------

HERSENEN

BRAF	IDH1/2	H3F3A
------	--------	-------

OVARIUM/BORST

BRCA1/2	PIK3CA	TP53	ESR1
ERBB2			

Fluorescentie in situ hybridisatie (FISH):

Her2	t(x;18)
IgH	ROS1
t(14;18)	ALK
t(11;14)	MDM2
EWSR1	1p/19q codeletie

Flowcytometrie

PCR voor hematologische aandoeningen

5.4 onderzoeken in onderaanneming

Cytogenetisch onderzoek

Elektronen microscopisch onderzoek

Microsatelliet instabiliteit bij colontumoren via PCR

FISH ALK, ROS1, cMYC, 1p-/19q-, MDM2, MET

Hypermethylatie MGMT

5.5 Klinische autopsies

Autopsies kunnen aangevraagd worden enkel en alleen in gevallen van een “natuurlijke dood” in het ziekenhuis, cf. website Forensische pathologie UZ Leuven: <http://www.uzleuven.be/forensische-geneeskunde/onderzoek-van-overlijdens-in-belgi%C3%AB>

In alle gevallen van (potentieel) onnatuurlijke dood of in gevallen van wiegendood wordt door de pathologen-anatomen van het ziekenhuis geen autopsie verricht. Autopsies in geval van (potentieel) onnatuurlijk overlijden dienen te gebeuren door een gerechtskundige aangesteld door het parket. Autopsies bij wiegendood gebeuren door de dienst pathologie van het AZ Sint Jan Brugge - Oostende AV, campus Brugge, referentiecentrum voor de provincie West-Vlaanderen betreffende wiegendood.

Vooraleer een autopsie wordt verricht is er een schriftelijke aanvraag nodig van de aanvragende arts met specifieke klinische vraagstelling. Bovendien dient de toestemming van de nabestaanden uitdrukkelijk vermeld te worden.

Indien een schedelautopsie gewenst is dient dit ook specifiek aangevraagd te worden met tevens toestemming hiervoor van de nabestaanden.

Indien een autopsie wordt aangevraagd dient de patholoog-anatoom hiervan telefonisch op de hoogte gebracht te worden zodat de nodige maatregelen kunnen genomen worden om de autopsie zo snel mogelijk uit te voeren. Bij overlijden 's nachts volstaat het de patholoog-anatoom in de ochtend op te bellen.

De patiënt dient overgebracht te worden naar het mortuarium van het ziekenhuis, samen met een ondertekende aanvraag voor autopsie.

De procedure autopsie is te vinden op infoland document [018640](#).

Het aanvraagformulier autopsie is document [018641](#).

6. Aanvraagformulieren

Het laboratorium beschikt over 4 aanvraagformulieren. De aanvraagformulieren worden ter beschikking gesteld via het magazijn en kunnen daar besteld worden:

magazijn.aankoopdienstWeststraat@azdelta.be.

Voor interne diensten zijn ze ook beschikbaar in HIX.

Voor externe aanvragers kunnen deze telefonisch worden aangevraagd bij het labo/secretariaat (051/23.77.32) of besteld via email pathlabo@azdelta.be.

6.1 Types aanvraagformulieren

Artikel	Omschrijving	eenheid	Verpakkingshoeveelheid
05202052	AANVRAAG BIOPSIE/CYTOLOGIE	BOEKJE	10
05202053	AANVRAAG CERVIX CYTOLOGIE	STUK	100
05201620	AANVRAAG NIERBIOPSIE	STUK	20
18641(infoland)	AANVRAAG AUTOPSIE	STUK	10

Aanvraagformulier biopsie/cytologie (ref. 05202052)

Histologisch-cytologisch onderzoek voor de diensten chirurgie, interne geneeskunde, gynaecologie, dermatologie en andere.

Aanvraagformulier cervix cytologie (ref. 05202053)

Gynaecologische cytologie.

Aanvraagformulier nierbiopsie (ref. 05201620)

Histologisch onderzoek voor de dienst nefrologie.

Aanvraagformulier autopsie (ref. 18641 op Infoland)

Aanvraag voor bijkomende onderzoeken: voor aanvullende onderzoeken waarvoor wettelijk een afzonderlijke aanvraag is vereist (therapeutische immuno's voor kankerbehandeling) dient een bijkomend aanvraagformulier te worden gestuurd met identificatie en handtekening.

In HIX kan een bijkomende aanvraag doorgestuurd worden via revisie/bijkomend onderzoek.

Aanvraag voor een (foetale) autopsie: een autopsie-aanvraag dient steeds vergezeld te zijn van een gehandtekende toestemming tot het verrichten van de autopsie door een familielid / nabestaande (en bij voorkeur door beide ouders in het kader van een foetale autopsie). Er dient expliciet te worden gespecificeerd of een hersenautopsie dient te worden uitgevoerd. De aanvraag wordt samen met de toestemming aan de patholoog-anatoom bezorgd.

De gehandtekende autopsie-aanvraag met klinische vraagstelling en indien gewenst specifieke aanvraag voor schedelautopsie én de gehandtekende toestemming van de nabestaanden moeten bezorgd zijn aan de patholoog-anatoom vooraleer de autopsie kan starten.

6.2 Conformiteitsvereisten / invullen van het aanvraagformulier

Een aanvraag voor onderzoek dient schriftelijk of digitaal in HIX te gebeuren.

Een correct ingevuld is noodzakelijk.

Het staal zelf (recipiënt) dient ook correct geïdentificeerd te worden met de gegevens van de patiënt.

Het RIZIV vereist het correct en volledig invullen van bepaalde administratieve gegevens. Deze administratieve gegevens zijn een wettelijke verplichting (K.B. van 14-09-1984 tot vaststelling van de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen Art 32).

Sinds 1 juli 2011 is het wettelijk verplicht de anatomische plaats van afname van het staal op te geven (K.B. van 28-04-2011).

Niet gehandtekende papieren aanvraagformulieren worden teruggestuurd naar de aanvrager voor verdere aanvulling. Afwijkingen in fixatie en identificatie van de patiënt worden geregistreerd als non-conformiteiten in het laboratorium.

Het aanvraagformulier of de digitale aanvraag in HIX bevat volgende gegevens:

- **Naam, voornaam, geboortedatum, geslacht, adres, mutualiteitsgegevens** of rijksregisternummer van de patiënt (opnamesticker ZH/kleef van de mutualiteit).
- **Naam, voornaam, adres, RIZIV identificatienummer aanvragende arts**
Een aanvraag uit HIX bevat de naam en de interne identificatiecode van de aanvragende arts, adres en RIZIV identificatienummer zijn beschikbaar in HIX.
- **Handtekening van de aanvragende arts.** Een aanvraag uit HIX wordt beschouwd als elektronisch gehandtekend.
- Aard van het staal (biopsie / cytologie ...)
- Anatomische plaats van de staalafname
- Relevante klinische informatie.
- Gekend **besmettingsgevaar** met een hoog risico infectieus agens (TBC, HIV, Hepatitis C ...) dient duidelijk vermeld te worden op het aanvraagformulier en op de verpakking van het staal.
- Gekend **stralingsgevaar** dient duidelijk vermeld te worden op het aanvraagformulier en op de verpakking van het staal.
- Indien **"VRIESCOUPE"** gewenst, gelieve VRIESCOUPE verzoek te noteren en het telefoonnummer waar het resultaat kan doorgebeld worden.
Voor vriescoupes na 16 u is het aan te raden het laboratorium telefonisch te verwittigen (051/23.77.32).
- **Datum van voorschrift en datum van afname indien deze verschillend is van datum voorschrift.** Ook het tijdstip van de start van fixatie (vnl. van belang bij maligne tumoren) dient te worden vermeld in de voorziene zone. Gelieve aan te kruisen of therapeutische immuno's dienen te worden uitgevoerd.
- Identificatie gegevens van de artsen die een kopij dienen te ontvangen (duidelijk en leesbaar!).

- Voor **dringende aanvragen**: gelieve dit verzoek op het aanvraagformulier te noteren. Er wordt best telefonisch contact opgenomen met het laboratorium i.v.m. de dringendheid van het staal. Een eerste resultaat van het onderzoek (biopsie / cytologie) wordt hierbij telefonisch meegedeeld.

7. Richtlijnen voor de behandeling van stalen / monsters

Het laboratorium stelt afnamemateriaal en recipiënten ter beschikking van de aanvrager van het anatomopathologisch onderzoek.

Voor eventuele vragen in verband met afname-materiaal, kan U steeds bij ons terecht op 051/23 77 32.

7.1 Afnamemateriaal en recipiënten

Materialen te bestellen voor interne diensten bij het magazijn via Ordera:

Voor externen bij labo pathologie (pathlabo@azdelta.be):

Artikel	Omschrijving	eenheid	verpakkingshoeveelheid
90400001	FORMALDEHYDE 4% 1 L (2.7L EMMER)	STUK	4
90400003	FORMALDEHYDE 4% 100ML (250ML REC)	STUK	32
90400004	FORMALDEHYDE 4% 15 ML (65ML RECIPI)	STUK	180
90400005	FORMALDEHYDE 4% 30 ML (65ML RECIPI)	STUK	180
90400002	FORMALDEHYDE 4% 400 ML (1L RECIPI)	STUK	12
05005067	ELASTIEKJES 90 X 1.5MM - 500G	DOOS	1
01009737	STAALPOT BIOPSIE 1000ML (leeg recipiënt)	STUK	180
01009735	STAALPOT BIOPSIE 280 ML ZONDER DEKSEL (leeg recipiënt)	STUK	600
01009731	STAALPOT SPUTUM/BIOPSIE ROOD 60ML (leeg recipiënt)	STUK	700
01009738	DEKSEL VOOR STAALPOT BIOPSIE 280ML	STUK	2520
03013555	EMMER 2,5 LITER MET DEKSEL (leeg recipiënt)	STUK	60
0015288!	EMMER 16 L MET DEKSEL + METALEN HENDEL (leeg recipiënt)	STUK	
05201804	LOGBOEK AFGIFTE STALEN PATH LAB	STUK	100

Fixatieven en materialen te verkrijgen in het Laboratorium voor Pathologie:

Artikel	Omschrijving	eenheid	verpakkingshoeveelheid
LP/491253	afnamerecipiënten cervicale cytologie	DOOS	25
LP/490524	afnameborstels cervicale cytologie (cervex-brush)	ZAK	25
LP/490526	afnameborstels cervicale cytologie (combi-brush)	ZAK	25
LP/Q20027	Pijpje van Cornier	DOOS	25
LP/CR	recipiënten met cytorich red	STUK	10
LP/UF	urinefixator	FLES	1
LP/DG	draagglaasjes (50 stuks)	DOOS	1
LP/DM	plastiek duomapjes	STUK	1

- Recipiënten (60 ml) met Bouin: enkel voor testisbiopsies (enkel op aanvraag).
- Kleine recipiënten gevuld met glutaraaldehyde voor elektronenmicroscopisch onderzoek (EM) (enkel op aanvraag).
- Staalzakjes (kunnen eveneens via het magazijn besteld worden via ordera).

Fixatief voor lumbaal vocht beschikbaar in de bloedafname (Wilgenstraat):

Cyto Rich Red fixatievloeistof is beschikbaar in de bloedafname (Wilgenstraat) voor onmiddellijke fixatie van lumbaal vocht.

Opgepast:

- dit fixatief enkel gebruiken als het staal niet onmiddellijk vers naar het Laboratorium voor Pathologie kan gebracht worden en
- dit fixatief niet gebruiken voor lumbaal vocht bestemd voor het Laboratorium voor Klinische Biologie.

7.2. Veiligheidsinstructies fixatieven

Voor interne diensten zijn de MSDS en VIK te vinden op intranet.

Bij vragen in verband met de fixatieven kan u ons steeds contacteren op 051/23 80 95.

Formaldehyde 4%

- Voorzorgsmaatregelen: niet inslikken, niet inademen, contact met de huid en ogen vermijden
- Beschermingsmaatregelen: nitrile handschoenen, oog- en ademhalingsbescherming
- Bewaring: bewaren op 15-25°C (niet in de koelkast)
- Noodgevallen:
 - o Na inademen: slachtoffer in frisse lucht brengen
 - o Bij contact met de huid: afspoelen met water
 - o Na inslikken: mond spoelen en onmiddellijk contact nemen met het antigifcentrum: 070/245 245

- Morsen: opnemen met vloeistof absorberend materiaal, restanten aanlengen met water en wegspoelen

Cytorich Red - Surepath preservative fluid - Urinefixator

- Voorzorgsmaatregelen: niet inslikken, niet inademen, contact met de huid en ogen vermijden
- Beschermingsmaatregelen: nitrile handschoenen, oog- en ademhalingsbescherming
- Bewaring: Cytorich Red - Surepath preservative fluid 15-30°C; urinefixator 15-25°C.
Opmerking: stalen van cervixcytologie na afname zo mogelijk bewaren in de koelkast.
- Noodgevallen: onmiddellijk contact nemen met het antigifcentrum: 070/245 245
- Morsen: opnemen met vloeistof absorberend materiaal en goed ventileren

7.3. Algemene modaliteiten (identificatie/fixatie/afgifte)

Elk recipiënt dient eenduidig geïdentificeerd te worden door middel van een patiëntenetiket of orderetiket uit HIX. Een volledig ingevuld aanvraagformulier is wettelijk verplicht.

Voor routine histologisch onderzoek dienen alle weefsels (bv. biopten, resectiespecimens ...) gefixeerd te worden in gebufferde formaldehyde 4% en dit onmiddellijk na de afname van het monster. Hierbij is het noodzakelijk het tijdstip van fixatie (fixatie-start) te noteren op het aanvraagformulier. Gefixeerd materiaal mag verder bewaard worden tussen 15 en 25°C doch wordt best zo vlug mogelijk aangeleverd op het verzamelpunt voor stalen voor Laboratorium voor Pathologie. Voor een optimale fixatie dient men voldoende fixatievloeistof te gebruiken, idealiter het 10-voudig volume van het biopt. Grote resectie stukken moeten zeker volledig ondergedompeld zijn in formaldehyde.

Niet te fixeren stalen:

Voor sommige onderzoeken is het nodig het weefsel ongefixeerd aan te leveren: vriescoupes, lymfeklieren voor deps (verdacht voor lymfoom, "sentinel node"), sarcomen (zie punt 7.5), materiaal voor het CMD, stalen van nier- en huidbiopsies voor immunofluorescentie en lumbaal vochten (indien niet gefixeerd in cytorich red).

Breng deze zo spoedig mogelijk vers naar het Laboratorium voor Pathologie.

Resectiestukken rectum voor Procare

Afgifte van stalen:

Niet gefixeerde en dringende stalen (zoals hierboven vermeld) worden steeds aan iemand van het labopersoneel of aan de anatomopatholoog persoonlijk afgegeven. Als het Laboratorium voor Pathologie afgesloten is kan je naar binnen met je personeelsbadge. Als er niemand in het labo is, kan je terecht in het bureau van de patholoog. Daar kan je eveneens binnen met je personeelsbadge.

Bij overmacht (geen transport / geen fixatief) kan voorlopige bewaring in een koelkast (4°C) gebeuren op voorwaarde dat uitdroging van het weefsel voorkomen wordt (kleine biopten op vochtig doekje met fysiologische oplossing). Verwittig in dit geval steeds het laboratorium. De nodige regelingen zullen worden getroffen om deze biopten adequaat te verwerken en zo spoedig mogelijk te fixeren.

7.4 Bijzondere behandeling histologisch materiaal

Voor volgende onderzoeken is afhankelijk van het soort onderzoek een verschillende behandeling nodig:

Peroperatoir spoedonderzoek (“vriescoupe”):

- Vers (niet gefixeerd) in een recipiënt voorzien van identificatie. Niet in fysiologisch vocht (ijskristallen!).
- Aanvraag “vriescoupe” op aanvraagformulier en telefoonnummer waar het resultaat kan doorgebeld worden. Eventueel telefonisch verwittigen van de anatoom-patholoog.
- Transport: zie [hoofdstuk 9.1](#)

Borstbiopsies en metastatisch borstcarcinoom, met uitzondering van borstpunctiebiopsies en stereotactische vacuümbiopsies:

WILGENSTRAAT

- Tijdens de openingsuren: zo snel mogelijk vers (niet gefixeerd) in een gesloten recipiënt voorzien van identificatie afleveren aan een laboratorium medewerker van het Laboratorium voor Pathologie (lamelleren en fixatiestart gebeurt in het labo). Geef het staal steeds persoonlijk af. Als het Laboratorium voor Pathologie afgesloten is kan je naar binnen met je personeelsbadge. Als er niemand in het labo is, kan je terecht in het bureau van de patholoog. Daar kan je eveneens binnen met je personeelsbadge.
- Buiten de openingsuren: fixeren in een ruime hoeveelheid gebufferde formaldehyde 4% met het vermelden van datum en uur fixatiestart.
- Zeker bij maligne borsttumoren is de fixatieduur van belang voor de HER2 testing (Belgian Guidelines on HER2 FISH testing, Colpaert et al. / CAP/ASCO guidelines). Een optimale fixatieduur is tussen 6u en 48u in gebufferde formaldehyde 4%.

MENEN en TORHOUT

- Indien transport binnen het uur kan gebeuren: vers (niet gefixeerd) naar het Laboratorium voor Pathologie laten brengen.
- Indien geen transport mogelijk: fixeren in een ruime hoeveelheid gebufferde formaldehyde 4% met het vermelden van datum en uur fixatiestart.
- Zeker bij maligne borsttumoren is de fixatieduur van belang voor de HER2 testing (Belgian Guidelines on HER2 FISH testing, Colpaert et al. / CAP/ASCO guidelines). Een optimale fixatieduur is tussen 6u en 48u in gebufferde formaldehyde 4%.

Resectiestukken rectum voor Procure:

WILGENSTRAAT

Resectiestukken van rectum voor Procure-onderzoek mogen niet gefixeerd worden. Deze weefsels moeten vers naar het Laboratorium voor Pathologie gebracht worden. Het is de chirurg die beslist of het rectum in aanmerking komt voor Procure-onderzoek en dit wordt op het aanvraagformulier vermeld.

Tussen 8 u en 15.15 u: meegeven met de andere stalen naar het Laboratorium voor Pathologie.

Na 15.15 u: naar het Laboratorium voor Pathologie brengen.

Als het staal na 16 u gebracht zal worden, moet er bovendien telefonisch verwittigd worden.

MENEN en TORHOUT

- Indien transport binnen het uur kan gebeuren: vers (niet gefixeerd) naar het Laboratorium voor Pathologie laten brengen.
- Indien geen transport mogelijk: fixeren in een ruime hoeveelheid gebufferde formaldehyde 4% met het vermelden van datum en uur fixatiestart.

Lymfeklieren en weefsel verdacht voor lymfomen en sarcomen:

- Vers (niet gefixeerd) in een gesloten recipiënt voorzien van identificatie onmiddellijk naar het labo (laten) brengen.
- Graag telefonisch verwittigen van anatoom-patholoog (051/23 77 34) met klinische vraagstelling. Het materiaal zal daarna adequaat worden behandeld (voor bijkomend cytogenetisch, moleculair biologisch of elektronenmicroscopisch onderzoek).
- Indien dit niet onmiddellijk mogelijk is, mag gefixeerd worden in formaldehyde.
- Zie ook punt 7.5: afname instructies voor lymfeklieren en weefsel verdacht voor lymfomen en sarcomen.

Huidbiopten / Nierbiopten voor immunofluorescentie-onderzoek:

- Vers (niet gefixeerd) in een gesloten recipient voorzien van identificatie bewaren en onmiddellijk door het labo laten afhalen. (tel. 051/23 77 32 of 051/23 80 95). Kleine biopten worden best getransporteerd op een met fysiologisch oplossing bevochtigd gaasje. Het staal best bewaren in de koelkast tot transport.

Spier-en zenuwbiopten:

- Indien enzymatische kleuringen zijn vereist, wordt eerder aangeraden de patiënt te verwijzen naar een gespecialiseerd centrum (U.Z. Leuven / U.Z. Gent) met verse biopsienames ter plaatse.
- Weefsel 20 minuten op een gaasje met fysiologisch serum laten rusten. Daarna fixeren in gebufferde formaldehyde 4%.

7.5 Bijzondere behandeling van cytologisch materiaal

Een geschikt fixatief voor FNAC (fijne naald aspiratie cytologie) / brushings is Cyto Rich Red (CRR), een gebufferde conserveringsoplossing (met roze kleur) op basis van methanol die ook RBC gedeeltelijk lyseert (bloedbijmenging). Deze oplossing handhaaft de cytomorfologie gedurende + / - 8 dagen bij 15-30°C.

Bij overmacht (geen CRR beschikbaar) kan ontsmettingsalcohol gebruikt worden als fixatief.

Vochten kunnen tijdelijk, niet gefixeerd, in de koelkast (4°C) bewaard worden

Broncho-alveolaire lavage (= BAL vocht), punctievochten (ascitesvocht, pleuravocht, gewrichtsvocht...):

Indien dit dezelfde dag nog wordt bezorgd aan het labo (ten laatste met het transport van 16u), vers laten. Indien onmogelijk: bewaren in de koelkast.

Sputum en bronchusaspiraats:

Fixeren met ontsmettingsalcohol of methanol. Goed mengen.

Urine:

- a. De tweede ochtendurine is geschikt voor cytologisch onderzoek. In de eerste ochtendurine zijn teveel gelyseerde cellen aanwezig. Het afgenomen urinemonster ter plaatse mengen met urinefixator (4 delen urine mengen met 1 deel urinefixator). Indien geen urinefixator beschikbaar: de urine mengen met een gelijke hoeveelheid (50 / 50) ontsmettingsalcohol of methanol. Indien met CRR gefixeerd wordt kan geen hematurie aangetoond worden (lyseert immers de RBC).
- b. Urine voor detectie van polyomavirus of cytomegalovirus: zo spoedig mogelijk vers naar het verzamelpunt voor stalen voor Laboratorium voor Pathologie (laten) brengen. Deze urine niet fixeren.

Lumbaal vocht:

Zo spoedig mogelijk vers naar het Laboratorium voor Pathologie brengen. Indien dit niet mogelijk is fixeren in cytorich red.

Cervixcytologie:

De cervicale cytologie wordt verwerkt met het PrepStain Systeem van de firma BD Life Sciences (Sure Path systeem).

Het Sure Path systeem is een FDA CE-gekeurde methode. Gynaecologische monsters moeten worden afgenomen door middel van een borsteltje of een combinatie-instrument endocervicale borstel / plastic spatel met afneembare kop(pen) conform de door de fabrikant geleverde standaard afnameprocedure.

Spatels van hout mogen niet worden gebruikt met het Sure Path systeem.

Combinatie-instrumenten met endocervicale borstel / plastic spatel die niet over een afneembare kop beschikken, mogen niet worden gebruikt met het Sure Path systeem. Door het Laboratorium voor Pathologie wordt de Rovers Cervex-Brush of de Rovers Cervex-Brush-combi ter beschikking gesteld.

Van de cervix wordt een afstrijk genomen ter hoogte van de junctiezone. Bij gebruik van de Cervex-Brush gebeurt dit door de middelste haren van de borstel in het endocervicale kanaal te plaatsen en de brush met lichte druk vijf maal rechtsom met de klok mee te draaien. Bij gebruik van de Cervex-Brush-combi slechts 2 maal draaien. **De kop van de Cervex-Brush of Cervex-Brush-combi, wordt losgemaakt, en wordt in een recipiënt met Sure Path preservative fluid gebracht.** Het afgenomen celmateriaal wordt na afname zo snel mogelijk gefixeerd. Sluit het potje goed af. Breng een duidelijke identificatie aan op het potje. Vul het aanvraagformulier cervix cytologie in met de relevante klinische gegevens.

De bewaarlimiet voor celmateriaal in preservative fluid is **6 maanden bij 2 tot 10°C en 4 weken bij 15-30°C**. Bewaar het staal na afname zo mogelijk in de koelkast.

Verwerping van stalen: van alle stalen wordt indien mogelijk steeds een preparaat gemaakt. Indien er problemen zijn met een staal doordat er onvoldoende staal is of een verkeerd afname-instrument gebruikt is, dan zal dit genoteerd worden op het aanvraagformulier en zal dit vermeld worden in het verslag als non-conformiteit.

HPV testen worden niet routinematig uitgevoerd doch enkel op basis van een afwijkend cytologie resultaat in preventieve setting bij diagnose van ASCUS, ASC-H, AGC of bij follow-up na diagnose van ASCUS, ASC-H, AGC of behandelde CIN2, CIN3 of AIS met negatieve cervixcytologie (cf. KB van 4 mei 2009 – Koninklijk besluit tot wijziging van de artikelen 24 en 32 van de bijlage van het koninklijk besluit van 14 september 1984 tot vaststelling van de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen inzake verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen). Indien de patiënt zelf uitdrukkelijk een HPV test wenst, dient dit duidelijk vermeld te worden op de aanvraag en valt dit buiten de RIZIV nomenclatuur (58,77 euro sinds 01/01/2017 en onderhevig aan indexatie).

7.6 instructies voor lymfeklieren en weefsels verdacht voor lymfomen en sarcomen

Deze stalen dienen vers (=NIET gefixeerd), onmiddellijk naar het Laboratorium voor Pathologie te worden gebracht.

Voor stalen na 16.00 uur dient het Laboratorium voor Pathologie te worden gecontacteerd.

Specifiek voor externe stalen:

1) Afname-instructies:

- Vers materiaal of deps (cytologische preparaten): bij voorkeur rechtstreeks naar:

Laboratoriumgeneeskunde

Werkpost flowcytometrie

Laboratorium Ardolab

Ardooisesteenweg 276

8800 Roeselare

Tel.: 051/23 71 96

Fax: 051/23 79 74

Aanvraagformulier "[Speciale hematologie](#)" ref. 2669

- Paraffine-ingebed materiaal: doorsturen naar het **Laboratorium voor Pathologie**.

AZ Delta

Laboratorium voor Pathologie

Westlaan 123

8800 Roeselare

Tel.: 051/23 77 32

Fax: 051/23 79 40

Aanvraagformulier "[Moleculaire hemato-pathologie](#)" ref. 2695

2) Graag aanvraagformulier en begeleidende brief met volgende gegevens:

- patiëntidentificatie,
- mutualiteitsgegevens,

- staalidentificatie (nummer staal en paraffineblok),
- aard weefsel,
- klinische inlichtingen,
- diagnose,
- type fixatief,
- fixatieduur (4-24 u, 24-48 u of > 48 u), en
- gevraagde moleculaire test:
 - t(11;14)
 - t(14;18)
 - t(X;18)
 - t(11;22) (EWS herschikking)

Voor informatie over uitvoerfrequentie en antwoordtijd: zie laboratoriumgids van de dienst Laboratoriumgeneeskunde op Infoland of www.azdelta.be.

7.7 instructies voor mutatie-analyse bij vaste tumoren

<u>Uitvoerfrequentie:</u>	Wekelijks.
<u>Antwoordtijd:</u>	Maximum 2 weken na ontvangst van het staal. Stalen moeten te laatste op donderdagmorgen in het labo voor pathologie aanwezig zijn, om met de run van de daaropvolgende week meegenomen te worden.
<u>Afname materiaal:</u>	Bij voorkeur biopsie, eventueel cytologieblok.
<u>Afname-instructies:</u>	Biopsie na afname zo snel mogelijk fixeren. Fixeren in 4% gebufferde formaldehyde. Fixatietijd tussen 4 en 48 uren.
<u>Specifiek voor externe stalen:</u>	Aanvraagformulier of begeleidende brief met volgende gegevens: <ul style="list-style-type: none">• patiëntidentificatie,• mutualiteitsgegevens,• staalidentificatie (nummer staal en paraffineblok),• staaltype en localisatie,• type fixatief, en• indien beschikbaar, fixatieduur:<ul style="list-style-type: none">○ ongekend,○ tussen 4 en 24 uren,○ tussen 24 en 48 uren,○ meer dan 48 uren. <p>Paraffineblok. Verzendadres: Laboratorium voor Pathologie AZ Delta Westlaan 123 8800 Roeselare Tel.: 051/23 77 32 Fax: 051/23 79 40</p>
<u>Interferentie:</u>	Weefsels gefixeerd in andere fixatieven dan 4% gebufferde formaldehyde worden uitgevoerd onder voorbehoud.

Opmerking: indien het tumorcelpercentage lager is dan 10% na eventuele macrodissectie, wordt dit bij een negatief resultaat vermeld in het rapport (resultaat niet conclusief).

7.8 instructies voor detectie van HER-2-genamplificatie

<u>Uitvoerfrequentie:</u>	Wekelijks op woensdag.
<u>Antwoordtijd:</u>	Maximum 3 weken na ontvangst van het staal. Stalen moeten ten laatste op maandagavond in het Laboratorium voor Pathologie aanwezig zijn om met de run van de daaropvolgende woensdag meegenomen te worden.
<u>Afname materiaal:</u>	Biopsie, bij voorkeur chirurgische biopsie.
<u>Afname-instructies:</u>	Biopsie na afname zo snel mogelijk fixeren. Fixeren in 4% gebufferde formaldehyde. Fixatietijd tussen 6 en 48 uren.
<u>Specifiek voor externe stalen:</u>	Aanvraagformulier of begeleidende brief met volgende gegevens: <ul style="list-style-type: none">• patiëntidentificatie,• mutualiteitsgegevens,• staalidentificatie (nummer staal en paraffineblok),• staaltype en localisatie,• type fixatief, en• indien beschikbaar, fixatieduur:<ul style="list-style-type: none">○ ongekend,○ tussen 6 en 48 uren,○ minder dan 6 uren, of○ meer dan 48 uren. <p>Paraffineblok. Coupe immuunhistochemische kleuring voor HER2. Anatomopathologisch verslag. Verzendadres: Laboratorium voor Pathologie AZ Delta Westlaan 123 8800 Roeselare Tel.: 051/23 77 32 Fax: 051/23 79 40</p>
<u>Exclusiecriteria:</u>	Stalen met onvoldoende invasief carcinoom.
<u>Interferentie:</u>	- Weefsels gefixeerd in andere fixatieven dan formaldehyde of ontkalkte weefsels kunnen suboptimale resultaten geven. Indien het resultaat negatief is wordt dit gerapporteerd onder voorbehoud. - Indien de fixatieduur minder dan 6 uren of meer dan 48 uren bedraagt, wordt dit bij een negatief resultaat vermeld in het rapport.

8. Aanvraag tot bijkomende onderzoeken

Bijkomende onderzoeken (b.v. EGFR-mutatie-analyse) worden best aangevraagd op het originele aanvraagformulier. Ze kunnen eventueel achteraf nog bijkomend worden aangevraagd na telefonisch contact met een anatoom-patholoog of laboratoriummedewerker (051/23 77 32). Dit geldt eveneens voor consulten en foto's.

Voor farmacodiagnostische immuno's (oestrogeenreceptor, progesteronereceptor, Her2, EGFR en CD117) is wettelijk een schriftelijke aanvraag vereist (K.B. 4/5/2009). Dit kan voor oestrogeen-, progesteronereceptor-en Her2-bepaling bij borstcarcinoom onmiddellijk worden aangekruist op het aanvraagformulier. Eventueel zal een nieuwe aanvraag in tweede tijd worden aangeboden ter ondertekening.

Bijkomende aanvragen op verwerkte stalen kan tot 30 jaar na afname of tot alle materiaal opgebruikt is.

Bijkomende onderzoeken kunnen eveneens rechtstreeks in HIX aangevraagd worden via revisie/bijkomend onderzoek.

9. Monsterverzameling en transport

Onderscheid wordt gemaakt tussen afhaling van monsters van binnen het ziekenhuis en externe monsters.

9.1 *Interne monsters*

Algemeen

Het transport van de stalen worden steeds volgens de UN 3373 richtlijnen voor biologische substanties van categorie B uitgevoerd.

- Voor stalen die via een pendel getransporteerd worden:

- Zorg ervoor dat de monsters goed sluiten om lekken te voorkomen.
- Het monster wordt in plastic zakje verpakt dat gesloten is.
- Daarna wordt het in een transport box gebracht met vocht absorberend materiaal.

Transport van radioactief besmette stalen moet steeds in een loden container gebeuren.

Informatie over het invullen van het aanvraagformulier: zie [hoofdstuk 6.2](#).

Informatie over identificatie, behandeling van stalen en fixatie: zie [hoofdstuk 7](#).

[Transport van stalen van campus Wilgenstraat door personeel Laboratorium voor Pathologie \(intern transport\).](#)

Vanuit het Laboratorium voor Pathologie worden meerdere malen per dag stalen opgehaald in de campus Wilgenstraat.

Ophaalschema:

uur	ophaalplaats
8.00 u	gynaecologie
	secretariaat satellietlabo
	endoscopie
11.10 u	kast intercampustransport
	endoscopie
	secretariaat satellietlabo
	operatief kwartier Wilgenstraat
13.00 u	dagziekenhuis oncologie
	kast intercampustransport
	secretariaat endocrinologie neurologie
	endoscopie
	secretariaat satellietlabo
	operatief kwartier Wilgenstraat
15.10 u	dagziekenhuis oncologie
	kast intercampustransport
	secretariaat plastische M.K.A
	endoscopie
	secretariaat satellietlabo
	operatief kwartier Wilgenstraat

Transport van stalen van operatief kwartier campus Wilgenstraat naar Laboratorium voor Pathologie (intern transport).

De stalen worden na afname zo snel mogelijk in een box met vermelding “anatomy pathologie” verzameld. Deze box staat aan de ingang van de grote recovery van het operatief kwartier. Het personeel van het operatief kwartier staat hiervoor in. In de map bij de box wordt op het blad van die dag een identificatieklever van de patiënt gekleefd met daarnaast de vermelding van het aantal recipiënten.

De stalen die in de verzamelbox geplaatst zijn worden in de loop van de dag regelmatig opgehaald door een medewerker van het Laboratorium voor Pathologie. De laatste afhaling is om 15.15 u.

Stalen afgenomen na 15.15u: gefixeerde stalen kunnen in de box gelabeld “anatomy pathologie” blijven. Verse vochten die als niet dringend beschouwd moeten worden, bewaart men in de koelkast tot ze kunnen opgehaald worden.

Het labo is open van 6.30 u tot 17.00 u. Als er daarna nog dringende zaken zijn moet men de patholoog verwittigen voor 16.00 u op tel. 051/23 77 34: vermeld de aanvragende arts, de naam van de patiënt, het aantal vriesbiopsies en het vermoedelijke uur van aankomst.

Dringende stalen en vriesbiopsies (zie hoofdstuk 7.3):

Deze worden onmiddellijk na afname door de interne logistieke dienst van het operatiekwartier naar het Laboratorium voor Pathologie in de campus Westlaan gebracht.

Geef het staal steeds persoonlijk af aan een medewerker van het Laboratorium voor Pathologie of aan de patholoog.

Als het Laboratorium voor Pathologie afgesloten is kan je naar binnen met je personeelsbadge.

Als er niemand in het labo is kan je terecht in het bureau van de patholoog. Daar kan je eveneens binnen met je personeelsbadge.

[Transport van stalen vanuit campus Menen naar Laboratorium voor Pathologie \(transport met First Care\).](#)

De stalen met bijhorend aanvraagformulier worden na afname zo snel mogelijk in de box voor stalen voor het Laboratorium voor Pathologie verzameld. De biopten moeten gedeponereerd worden aan de achterzijde van het OK (sas bereikbaar via de garagepoort naar de binnenplaats, daarna de eerste deur rechts nemen met toegang tot dit sas of lift tot aan 0 en rechts uitstappen). Die ruimte is niet toegankelijk voor patiënten. Het personeel van de aanleverende dienst staat hiervoor in.

De stalen die in de verzamelbox geplaatst zijn worden in de loop van de dag regelmatig opgehaald door een medewerker van First Care. De laatste afhaling is om 15 u.

Dringende stalen en vriesbiopsies:

Zie: Transport van vriesbiopsies en dringende biopsies vanuit Menen, Brugsesteenweg en Torhout naar Laboratorium voor Pathologie (intern transport of transport met First Care).

Vervoer

Op de bakken is vermeld: “stalen voor labo pathologie – Westlaan – Roeselare”.

uur	ophaalplaats
10 u	Verzamelaarsplaats operatiekwartier Menen
13 u	Verzamelaarsplaats operatiekwartier Menen
15 u	Verzamelaarsplaats operatiekwartier Menen

Er wordt géén vervoer op zaterdag en zon- en feestdagen voorzien.

[Transport van stalen van campus Brugsesteenweg en artspraktijk gynaecologie naar het Laboratorium voor Pathologie \(met First Care\).](#)

De stalen met bijhorend aanvraagformulier worden na afname zo snel mogelijk in de box voor stalen voor het Laboratorium voor Pathologie verzameld. Deze box staat in de verzamelaarsplaats aan Laboratoriumgeneeskunde. Het personeel van de aanleverende dienst staat hiervoor in.

De stalen die in de verzamelbox geplaatst zijn worden in de loop van de dag regelmatig opgehaald door een medewerker van First Care. De laatste afhaling is om 13.00 u.

Dringende stalen en vriesbiopsies:

Zie: Transport van vriesbiopsies en dringende biopsies vanuit Mene, Brugsesteenweg en Torhout naar Laboratorium voor Pathologie (intern transport of transport met First Care).

Vervoer

Op de bakken is vermeld: “stalen voor labo pathologie – Westlaan – Roeselare”.

uur	ophaalplaats
8.15 u	Verzamelaats aan Laboratoriumgeneeskunde campus Brugsesteenweg
8.25 u	Artsenpraktijk gynaecologie-Ronde komstraat
13.00 u	Verzamelaats aan Laboratoriumgeneeskunde campus Brugsesteenweg
13.10 u	Artsenpraktijk gynaecologie-Ronde komstraat

Transport van stalen van campus Torhout naar het Laboratorium voor Pathologie (met First Care).

De stalen met bijhorend aanvraagformulier worden na afname zo snel mogelijk in de box voor stalen voor het Laboratorium voor Pathologie verzameld. Deze box staat in de ruimte met de vanaskast ter hoogte van de spoedgevallendienst. Het personeel van de aanleverende dienst staat hiervoor in. De stalen die in de verzamelbox geplaatst zijn worden in de loop van de dag regelmatig opgehaald door een medewerker van First Care. De laatste afhaling is om 15.30u.

Dringende stalen en vriesbiopsies:

Zie: Transport van vriesbiopsies en dringende biopsies vanuit Mene, Brugsesteenweg en Torhout naar Laboratorium voor Pathologie (intern transport of transport met First Care).

Vervoer

Op de bakken is vermeld: “stalen voor labo pathologie – Westlaan – Roeselare”.

uur	ophaalplaats
11.00 u	Verzamelaats vanaskast campus Torhout
15.30 u	Verzamelaats vanaskast campus Torhout

Transport van vriesbiopsies en dringende biopsies vanuit Mene, Brugsesteenweg en Torhout naar Laboratorium voor Pathologie (intern transport of transport met First Care).

Dit is het stappenplan dat gevolgd moet worden als er een vriesbiopsie van Mene, Brugsesteenweg of Torhout naar het labo pathologie in de Westlaan moet gebracht worden.

1. De hoofdverpleegkundige (of vervangende medewerker) van het operatiekwartier neemt contact op met het labo pathologie (7732) om te verwittigen dat er een vriesbiopsie zal gebracht worden.
2. De hoofdverpleegkundige (of vervangende medewerker) van het operatiekwartier neemt in onderstaande volgorde contact met **de mogelijke transportdiensten** en vraagt of er dringend

een transport van een vriesbiopsie mogelijk is, aansluitend op de biopsiename.

1. **First Care:** te bereiken via de telefoniste (11) of rechtstreeks via 057/20 82 82.
2. **Security:** Menen tel 2444, Roeselare tel 4444
3. **Medewerker van het labo pathologie:** tel 7732
4. **Zorgmanager:** tel 7627
5. **Pathologen:** tel 7732

Indien First care het transport van de vriesbiopsie verzorgt, dan proberen zij dit transport zoveel mogelijk te koppelen aan het stalentransport van het klinisch labo (waarbij de vriesbiopsie uiteraard prioritair behandeld wordt – zie ook punt 3 hieronder). Indien dit niet mogelijk is, wordt er een bijkomend transport ingelast en dit wordt, samen met de andere transporten, gefactureerd aan het ziekenhuis.

3. De hoofdverpleegkundige (of vervangende medewerker) van het operatiekwartier spreekt duidelijk af met de transportdienst:
 - dat de biopsie onmiddellijk en zonder omwegen via andere diensten moet gebracht worden naar het labo pathologie in de Westlaan en persoonlijk afgegeven wordt aan een medewerker van het labo pathologie
4. - waar de vriesbiopsie kan afgehaald worden in het operatiekwartier,
 - het vermoedelijke uur van beschikbaarheid van de biopsie.
5. Als het staal niet binnen het kwartier afgehaald werd, neemt de hoofdverpleegkundige (of vervangende medewerker) van het operatiekwartier terug contact op met de transportdienst en het labo pathologie (7732) of de zorgmanager (7627).

[Transport van vriesbiopsies en dringende stalen vanuit endoscopie Wilgenstraat naar Laboratorium voor Pathologie \(intern transport\).](#)

De dienst endoscopie waarschuwt het Laboratorium voor Pathologie als een dringend staal of vriesbiopsie moet worden afgehaald.

Als het staal (een nierbiopsie of een andere biopsie) in een petrischaal ligt zorg dan steeds dat er voldoende fysiologisch serum aanwezig is zodat het staal niet kan uitdrogen.

[Transport van foetus of baby tussen verloskwartier Brugsesteenweg of Menen en Laboratorium voor Pathologie \(met First Care\).](#)

Dit transport wordt uitgevoerd door externe transportdienst (First Care).

Het verloskwartier waarschuwt het Laboratorium voor Pathologie als een foetus of baby moet worden afgehaald.

Volgende gegevens moeten gekend zijn: de leeftijd van de foetus of baby, de naam van baby of moeder en willen de ouders de foetus of baby nog zien na de autopsie.

Laboratorium voor Pathologie neemt contact op met de externe transportdienst (First care) via de centrale van het ziekenhuis (tel. 11) en spreekt af wanneer de foetus of baby kan afgehaald worden in het verloskwartier.

Hetzelfde geldt voor het transport terug naar verloskwartier. Verwittig het verloskwartier wanneer het transport doorgaat.

Vermeld op de transportbox duidelijk waar deze moet worden afgegeven.

Vermeld ook steeds aan de externe transportdienst waar de foetus of baby moet worden afgegeven, nl: "verloskwartier Brugsesteenweg Roeselare" of "verloskwartier Menen".

9.2 Externe monsters

De stalen worden steeds volgens de UN 3373 richtlijnen voor biologische substanties van categorie B uitgevoerd.

- Zorg ervoor dat de monsters goed sluiten om lekken te voorkomen.
- Het monster wordt in een transportblistervan met vocht absorberend materiaal. Deze secundaire verpakking mag ook bestaan uit een gesloten plastic zakje.
- Het geheel wordt geplaatst in een beschermende enveloppe of doosje.
- De richtlijnen vragen dat op de buitenverpakking volgend insigne wordt aangebracht:

- a) Gefixeerde monsters: worden door de koerier van de externe arts, huisarts of extern laboratorium naar het Laboratorium voor Pathologie getransporteerd. Dit transport dient georganiseerd te worden door de externe aanvrager zelf en het laboratorium komt hierin niet tussen, tenzij specifiek een regeling werd uitgewerkt in overleg tussen beide partijen.
- b) Verse / niet gefixeerde monsters voor specifieke onderzoeken: worden na voorafgaandelijke afspraak met de patholoog door een koerier van de externe arts naar het laboratorium gebracht. Dit transport dient georganiseerd te worden door de externe aanvrager zelf en het laboratorium komt hierin niet tussen, tenzij specifiek een regeling werd uitgewerkt in overleg tussen beide partijen.
Er dienen hierbij goede afspraken gemaakt, gezien de beoordeling sterk wordt bemoeilijkt indien de tijd tussen afname en fixatie > 1 uur bedraagt.
- c) Paraffine blokjes / coupes: indien het een second opinion betreft, worden de coupes opgevraagd door de behandelende clinicus. Deze worden per post of per koerier naar het Laboratorium voor Pathologie opgestuurd, en dit voldoende beschermd verpakt (vb. beschermende postpack-enveloppe). Na revisie met protocol, worden de stalen steeds teruggestuurd tenzij anders vermeld in het verslag.

10. Rapportering

Elk verslag wordt elektronisch gevalideerd door de anatoom-patholoog. Elk verslag wordt ter beschikking gesteld in het elektronisch ziekenhuisdossier (CPD HIX). Naargelang de vraag van de aanvragende arts wordt het verslag elektronisch doorgestuurd (E-health...) en/of afgedrukt en per post (intern/extern) verstuurd.

Ons LIS en CPD zijn enkel toegankelijk voor bevoegde personen.

Resultaten van bijkomende onderzoeken / consulten, eventueel in onderaanneming (zie [hoofdstuk 5.4](#)), worden steeds verwerkt in het protocol en dit in een (gedateerd) aanvullend verslag. Ook dit aanvullende verslag wordt elektronisch gevalideerd en opnieuw doorgestuurd.

Niet gevalideerde resultaten worden enkel door de anatoom-patholoog meegedeeld. Telefonische vragen betreffende resultaten worden met omzichtigheid behandeld. Bij vragen van buiten het ziekenhuis moet de aanvrager zich identificeren. Aan niet-gekende aanvragers wordt het resultaat slechts doorgebeld of gefaxt na controle van naam, adres en telefoonnummer.

Aan de patiënt zelf worden telefonisch of via mail geen resultaten meegedeeld! Hiervoor wordt altijd doorverwezen naar de aanvragende/behandelende arts of de ombudsdienst. Een staflid kan beslissen dat op vraag van een patiënt een afschrift van een verslag wordt meegegeven. De patiënt kan het resultaat dan persoonlijk komen afhalen mits identificatie. In principe kan dit maar na overleg met de behandelend arts, tenzij dat het staflid anders oordeelt.

Indien een aanvragende arts ook een kopij aan de huisarts wil laten versturen dient hij de huisarts in kopij te vermelden op het aanvraagformulier. Gelieve de identificatiegegevens van de in kopij vermelde artsen duidelijk te noteren.

Rapportering van kritieke testresultaten:

Resultaten kunnen ook dringend worden doorgebeld door een Patholoog op verzoek van de aanvragende arts.

Kritiek gewijzigde diagnoses (na aanvullend onderzoek of consult) dienen te worden doorgebeld naar de aanvrager.

Resultaten van vriesbiopsies en sentinel nodes: deze medische urgentie worden steeds telefonisch doorgegeven door de Patholoog volgens de "noteer en herhaalprocedure" van het ziekenhuis.

11. Doorlooptijd (TAT = Turn Around Time)

Stalen voor histologisch onderzoek en vochten ontvangen voor 16.30 u op het Laboratorium voor Pathologie en die voldoende gefixeerd zijn (en geen ontkalking e.d. behoeven), worden in principe de dag zelf technisch verwerkt. De volgende werkdag is doorgaans een eerste resultaat gekend. In sommige gevallen zijn bijkomend (immuunhistochemische) kleuringen noodzakelijk. Dit vereist minstens 1 extra werkdag. Van cytologische monsters afkomstig van de baarmoederhals wordt doorgaans dezelfde of de daaropvolgende dag gestart met de verwerking.

De antwoordtijd is de tijd nodig tussen de afnamedatum en de beschikbaarheid van het eerste gevalideerd verslag.

TAT Laboratorium voor Pathologie

	antwoordtijd	frequentie van uitvoeren
biopten en niet cervix cytologie	1 à 3 werkdagen	dagelijks
chirurgische resectiespecimens	1 à 5 werkdagen	dagelijks
cervix cytologie	15 werkdagen	dagelijks
EBER	1à 3 werkdagen	dagelijks
autopsie	1 maand	op aanvraag
immuunfluorescentie	1 à 3 werkdagen	dagelijks
Vriescoupe/depcytologie sentinel	Gemiddeld 20 minuten, gerekend vanaf tijdstip ontvangst in het labo tot doorbellen resultaat indien 1 te onderzoeken VC, langer indien meerdere VC's nodig	

TAT Laboratorium voor Moleculaire Diagnostiek

	antwoordtijd	frequentie van uitvoeren
HPV detectie	21 werkdagen	1x/ 2 weken
Mutatie-analyse dmv NGS	Max. 10 werkdagen	1x/week
FISH HER2	Max. 10 werkdagen	1x/week
FISH andere	Max. 90 werkdagen	1x/week

Voor de uitbestede onderzoeken (b.v. elektronenmicroscopisch onderzoek) gelden de doorlooptijden van de betrokken laboratoria of diensten.

12. Uitbesteding van diensten

Voor onderzoeken welke niet door het Laboratorium voor pathologie worden uitgevoerd, doen we een beroep op andere diensten.

Overzichtstabel van uitbestede diensten / diensten in samenwerking uitgevoerd

Laboratorium (naam, adres)	Test die wordt doorverwezen
Centrum Menselijke Erfelijkheid Leuven U.Z. Gasthuisberg, Herestraat 49, 3000 Leuven	Karyotypering van weke delentumoren en miskraamprodukten Microsatelliet instabiliteit dmv PCR bij colontumoren Consulten
Centrum Medische Genetica U.Z. Gent, Medisch onderzoeksgebouw – Stalen medische genetica, De Pintelaan 185, 9000 Gent	BCRA bij erfelijke borst- en ovariumkanker
Dienst Pathologische Anatomie UZ Gent, Gebouw 23, De Pintelaan 185, 9000 Gent	Elektronenmicroscopisch onderzoek (oa nierbiopsies, biopten voor trilhaaronderzoek) Consulten FISH cMYC, BCL6, EGFR, MGT, RB1 Hypermethylatie MGMT
Dienst Laboratoriumgeneeskunde AZ Delta, Ardooisesteenweg 276, 8800 Roeselare	Flow cytometrie-hematologische maligniteiten
Laboratorium voor Moleculaire Diagnostiek AZ Delta, Ardooisesteenweg 276, 8800 Roeselare	HPV detectie voor 14 types high risk HPV DNA Mutatie-analyses dmv Next Generation sequencing: - <u>colorectale tumoren:</u> BRAF, KRAS, NRAS, PIK3CA, TP53 - <u>long tumoren:</u> ALK, BRAF, CDKN2A, DDR2, EGFR, ERBB2, KRAS, MET, PIK3CA, RET, ROS1, TP53

	<ul style="list-style-type: none"> - <u>GIST tumoren:</u> BRAF, KIT, PDGFR - <u>melanomen:</u> BRAF, KIT, NRAS - <u>hersentumoren:</u> BRAF, IDH1, IDH2, H3F3a - <u>ovarium en borst tumoren:</u> BRCA1, BRCA2, ESR1, ERBB2, PIK3CA, TP53 <p>Fluorescentie in situ hybridisatie (FISH):</p> <table border="1" data-bbox="826 683 1187 853"> <tr> <td>Her2</td> <td>t(x;18)</td> </tr> <tr> <td>IgH</td> <td>ROS1</td> </tr> <tr> <td>t(14;18)</td> <td>ALK</td> </tr> <tr> <td>t(11;14)</td> <td>MDM2</td> </tr> <tr> <td>EWSR1</td> <td>1p/19q codeletie</td> </tr> </table> <p>Flowcytometrie</p> <p>PCR voor hematologische aandoeningen</p>	Her2	t(x;18)	IgH	ROS1	t(14;18)	ALK	t(11;14)	MDM2	EWSR1	1p/19q codeletie
Her2	t(x;18)										
IgH	ROS1										
t(14;18)	ALK										
t(11;14)	MDM2										
EWSR1	1p/19q codeletie										
<p>Pathologische Anatomie UZ Antwerpen Wilrijkstraat 10; 2650 Edegem</p>	<p>Uitgebreide panels NGS</p>										

Bij uitbestede onderzoeken wordt het resultaat van de uitbestede dienst in een aanvullend verslag opgenomen met duidelijk vermelden dat dit een resultaat betreft van een uitbestede dienst. Het protocol van de dienst waar beroep werd op gedaan gaat in bijlage.

13. Klachtenprocedure

Klachten en non-conformiteiten zijn belangrijke gegevens om de tevredenheid over de werking van het laboratorium te evalueren en de kwaliteit van onze dienstverlening continu te kunnen verbeteren.

Daarom hebben wij een standaardprocedure en registreren wij alle gegevens van de ontvangen klachten in het kwaliteitssysteem. Door het registreren van klachten en non-conformiteiten en daaruit voortvloeiende acties en opvolgingen streven we naar continue kwaliteitsverbetering. Klachten kunnen gemeld worden bij het secretariaat van het Laboratorium voor Pathologie, aan één van de anatomopathologen of aan de hoofdlaborant / kwaliteitsverantwoordelijke. De contactgegevens staan beschreven onder [hoofdstuk 4](#).